

Kati Kivimäki

Kati Seppälä

**OMAINEN OSALLISENA RYHMÄKODIN
ARJESSA**
Kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö

Sairaanhoitaja

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sairaanhoitaja AMK
Tekijä/Tekijät	Kati Kivimäki & Kati Seppälä
Työn nimi	Omainen osallisena ryhmäkodin arjessa
Toimeksiantaja	Palvelutaloyhdistys KOSKENRINNE ry
Vuosi	Marraskuu 2021
Sivut	39 sivua, joista liitteitä 10 sivua
Työn ohjaaja(t)	Satu Sällilä & Mari Tammelin

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa. Tavoitteena oli, että saatua tietoa voivat hyödyntää niin Koskenrinteen henkilökunta kuin muutkin hoitajat ja esimiehet omaisyhteistyötä suunnitellessaan ja toteuttaessaan. Tutkimuskysymyksenä oli: miten omainen voi osallistua ryhmäkodin arkeen?

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Työhön valikoitui neljä kotimaista alkuperäistutkimusta, yksi tutkimusartikkeli, sekä viisi kansainvälistä tutkimusartikkelia. Aineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Pääteemoiksi muodostuivat: omaisyhteistyö, omaisviestintä ja poikkeusolot.

Saaduista tuloksista kävi ilmi, että vuorovaikutus niin asukkaan kuin hoitohenkilökunnan kanssa on tärkeässä roolissa omaisen osallisuuden mahdollistamisessa. Keskustelut asukkaan voinnista, tiedonsaanti, hoitokokouksiin osallistuminen ja asukkaan "äänenä" toimiminen ovat omaiselle tärkeitä hetkiä ryhmäkodin arjessa. Hoidollisiin toimenpiteisiin omaiset eivät koe tarvetta osallistua. Omaiset tekevät mielellään arjesta tuttuja asioita ryhmäkodissa asuvan läheisensä kanssa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi ulkoilu, kaunistautuminen, kahvihetket ja ruokailussa avustaminen. Ryhmäkodin maantieteellinen sijainti myötävaikuttaa omaisten osallistumiseen läheisensä elämään. Covid-19-pandemia haastoi omaisten ja ryhmäkotiasukkaiden totuttuja kanssakäymistapoja. Tiheämmät yhteydenotot puhelimitse saivat aikaan asukkaissa ja omaisissa positiivisia tunteita.

Johtopäätöksenä voidaan todeta omaisten osallistuvan ryhmäkodissa asuvan perheenjäsenen elämään omien mahdollisuuksiensa mukaan. Edistääkseen omaisen osallisuutta olisi henkilökuntaresurssien oltava riittävät, jotta aikaa olisi laadukkaaseen omaisyhteistyöhön. Myös asumisyksikön keskeisellä sijainnilla on merkitystä omaisen mahdollisuuteen osallistua, joten uusia toimipaikkoja suunniteltaessa tulisi tähän seikkaan kiinnittää huomiota.

Asiasanat: omainen, osallisuus, ryhmäkoti, yhteistyö

Degree	Bachelor of Health Care, Nursing
Author (authors)	Kati Kivimäki & Kati Seppälä
Thesis title	Participation of family members in daily life in long-term care facility
Commissioned by	Koskenrinne ry
Time	November 2021
Pages	39 pages, 10 pages of appendices
Supervisor	Satu Sällilä & Mari Tammelin

Abstract

The purpose of the thesis was to find out how a relative can be involved in the daily life of a long-term care facility. The aim was that the information obtained could be utilized by Koskenrinne care facility as well as other caregivers and supervisors when planning and implementing family co-operation. The research question was: How can a relative participate in the daily life of a long-term care facility?

The thesis was carried out as a descriptive literature review. Four domestic original studies and one research article, as well as five international research articles, were selected for the work. The material was analyzed using a thematic design. The main topics were: co-operation, family communication, and exceptional circumstances

The results showed that interaction with both the resident and the nursing staff plays an important role in enabling relatives to be involved. Discussions about the resident's well-being, access to information, attending care meetings and acting as the resident's "voice" are important to the relative. Relatives do not feel the need to participate in treatment procedures. Instead, relatives like to do familiar things from everyday life with the family member living in a long-term care facility, for example, outdoor activities, beauty treatments, sharing coffee, and assisting with meals. The geographical location of the group home contributes to the participation of relatives in the lives of their loved ones. The COVID-19 pandemic challenged the familiar habits of relatives and group residents. More frequent telephone contacts caused positive emotions among residents and relatives.

In conclusion, relatives participate in the life of a family member living in a long-term care facility as much as they can. In order to promote the inclusion of a relative, there should be sufficient staff resources to allow time for high-quality co-operation. The central location of the housing unit is also important for a relative's ability to participate, so this should be taken into account when planning new locations.

Keywords: relative, inclusion, long term care, cooperation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OMAISYHTEISTYÖ.....	6
2.1	Omaisien rooli ja oikeudet.....	7
2.2	Tiedonkulku ja yhteistyö.....	7
3	TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN.....	9
3.1	Ryhmäkoti.....	10
3.2	Omahoitaja.....	10
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS.....	11
5	KUVAILEVA KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ.....	12
5.1	Aineiston haku.....	12
5.2	Aineiston analysointi.....	13
6	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	14
6.1	Omaisyyhteistyö.....	14
6.2	Omaisviestintä.....	17
6.3	Koronan vaikutukset ryhmäkodissa.....	18
7	POHDINTA.....	19
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	20
7.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	22
7.3	Kehittämisaatuksia ja jatkotutkimusehdotuksia.....	23
	LÄHTEET.....	25
	LIITTEET	
	Liite 1. Tiedonhaku-aulukko	
	Liite 2. Tutkimus-aulukko	
	Liite 3. Teemoittelu	

1 JOHDANTO

Ikäihmisten ympärivuorokautiset laitos- ja asumispalvelut ovat vähentyneet 2010-luvulta alkaen, mikä johtuu sekä laitoshoidon eli vanhainkoti- ja terveyskeskusten pitkäaikaishoidon että tavallisen palveluasumisen vähentymisestä. Saman aikaisesti tehostetun palveluasumisen asiakaspaikat ovat lisääntyneet aina vuoteen 2019 saakka, jolloin kasvu näyttää taittuneen. Suomessa oli siis vuoden 2019 lopussa lähes 45 000 tehostetun palveluasumisen asukasta. Tästä voidaan päätellä omaistenkin määrän olevan suuri. (Kuronen & Mielikäinen 2020.)

Vielä omassa kodissaan asuessaan vanhukset saavat tukea arkeensa lähinnä omaisilta ja läheisiltä joko samassa taloudessa asuvilta perheenjäseniltä tai muilta omaishoivaajilta (Karhula 2015). Kun ihminen ei enää kaikesta avusta huolimatta selviä kotona, siirtyy hän sosiaalihuoltolain tarkoittamien ympärivuorokautisten asumispalveluiden piiriin (Sosiaalihuoltolaki 13.12.2014 / 1301). Tällöin omaisen rooli muuttuu hoivaajasta jälleen omaiseksi, mikä ei ole välttämättä helppoa sisäistää.

Tässä työssä omaisella tarkoitetaan puolisoa, lapsia ja lapsenlapsia. Heillä on yleensä vahva tahto ja myös oikeus osallistua edelleen läheisensä elämään. Korona-aika on tehnyt läheiset ihmiskontaktit haasteellisiksi toteuttaa, ja tämä on näkynyt erityisesti ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä. Valvira (2020) on kuitenkin yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa laatinut kunnille ja palveluntuottajille ohjeen muistutukseksi siitä, että ihmisillä on perustuslaillinen oikeus yhteydenpitoon ja liikkumiseen COVID-19-pandemiasta huolimatta.

Työn ajankohtaisuus korostuu pandemian myötä. Korona on tuonut paljon rajoituksia ja vähentänyt omaisten vierailuja tehostetun palveluasumisen yksiköissä. Ympäri maailman ollaan huolissaan laitoksissa asuvien vanhusten henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista heidän jouduttuaan eristyksiin omaisistaan pandemian vuoksi. (Hado & Friss Feinberg 2020). Omaisyhteistyö ja keskustelu ovat huomattavasti vähentyneet tehostetun palveluasumisen yksiköissä, sillä omaiset kokevat hoitajilla olevan kiire.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa. Tavoitteena oli, että saatua tietoa voivat hyödyntää niin Koskenrinteen henkilökunta kuin muutkin hoitajat ja esimiehet omaisyhteistyötä suunnitellessaan ja toteuttaessaan. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimii Palvelutaloyhdistys KOSKENRINNE ry.

Tutkimuskysymykseksi muodostui: miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa?

2 OMAISYHTEISTYÖ

Omaisen määritelmää ei varsinaisesti ole avattu laissa, mutta omaisella tarkoitetaan pääasiassa aviopuolisoa, lapsia, sisaruksia ja vanhempia. Myös avopuolisoa ja muuta asukkaan kanssa pysyvästi asunutta henkilöä voidaan pitää läheisenä. (Minilex s.a.) Omaisen tärkeä tehtävä on tuoda julki asukkaan oma mielipide, jos hän ei siihen itse kykene. (Valvira 2019.)

Hoitajien ja omaisten yhteistyöstä asukkaan hyväksi on tehty jonkin verran tutkimuksia. Omaisten ja hoitajien yhteistyötä on tutkittu pääasiassa vuodeosastomaailmassa sekä vanhuspuolella. Järnström (2011) on tutkinut asiakkuutta ja asiakaslähtöisyyttä geriatrisessa sairaalassa. Lähestymistapana hänellä on ollut itsemääräämisoikeuden, tasavertaisen vuorovaikutuksen ja osallistumisen sekä tiedonsaannin näkökulma. Hän on kerännyt aineistoa teemahaastatteluna 45 vanhukselta ja työntekijöiltä. Tutkimuksessa on tullut esiin, että vanukset kokevat tärkeänä esimerkiksi omaisten tuen, paranemisen, uskonasiat ja huumorin.

Uronen (2011) on tutkinut omaisten käsityksiä yhteistyön rakentumisesta ja tuen tarpeesta ryhmäkodeissa. Hänen tarkoituksensa on ollut selvittää omaisyhteistyön rakentumista ryhmäkodissa omaisen näkökulmasta. Samalla hän on selvittänyt, miten yhteistyötä voisi kehittää ja millaista tukea omaiset haluavat henkilökunnalta. Tutkimusaineisto on kerätty kolmen ryhmäkodin omaisten haastatteluista. Haastatteluun osallistui seitsemän omaista. Tutkimuksessa tuli esiin, että omaiset pitäisi nähdä tärkeänä yhteistyökumppanina. Heidän avullaan hoidettavia ymmärrettäisiin paremmin. Omaiset kaipaavat

sitä, että heitä informoitaisiin paremmin hoidettavien asioista. He toivovat myös saavansa sekä tukea, tietoa että neuvontaa hoidettavaan läheiseensä liittyen.

2.1 Omaisen rooli ja oikeudet

Omaisella ei ole hoitovelvollisuutta asukasta kohtaan, mikä on hyvä tuoda julki hoitajan puolelta. Omaisen rooli ryhmäkodissa voi olla asukkaan ruokailussa avustamista tai joku muu konkreettinen tehtävä. (Kaivolainen ym. 2011,183.) Vanhusten kiintymissuhteista on kirjallisuutta ja tutkimusta vähäisesti. Tutkimusten mukaan vanhuksille on tärkeää, että elämässä on turvallisia kiintymyssuhteita. Turvallinen kiintymyssuhde on yhteydessä terveyteen sekä sosiaaliin kontakteihin. Vanhuksilla puoliso ja lapset ovat tärkeimmät kiintymyssuhteen mukaan. (Sinkkonen 2018.) Tämän vuoksi on tärkeää, että vanhukset näkevät omaisiaan. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan omaiset kokevat osallistumisen läheisensä elämään tasapainotteluna omien päivittäisten velvollisuuksiensa kanssa tuntien kuitenkin vastuuta omalla tavallaan huolehtia hoitolaitoksessa asuvasta läheisestään. (Wallerstedt ym. 2018.)

Asukas saa itse päättää, kuka saa tietoja hänen terveydentilastaan ja hoitoaan koskevista tiedoista. Omaisen mielipiteen avulla on tarkoitus saada selville, mitä asukas hoidoltaan toivoisi. Jos omaisen mielipidettä ei saada selville, on asukasta hoidettava tavalla, joka on hänen etunsa mukaista. Jos asukkaalla on tehtynä hoitotahto, on sitä noudatettava. (Valvira 2019.)

Urosen (2011) tutkimuksessa käy ilmi, että omaiset on nähtävä yhteistyökumppanina asukkaan hoidossa. He ovat kiinteä osa asukkaan elämää ja tuovat tärkeää tietoa hänen elämästään. He ovat suurena voimavarana asukkaalle. Omainen on tärkeässä roolissa hoidon ja palvelun laadun arvioimisessa.

2.2 Tiedonkulku ja yhteistyö

Omaisen ja henkilökunnan yhteistyöllä on tärkeä merkitys asukkaan hoidon kokonaisuudessa. Omaisen ja henkilökunnan hyvä yhteistyö ja luottamus toisiinsa vaikuttavat asukkaan hoitomyönteisyyteen. Tämä vaikuttaa myös omaisen kokemukseen hoidosta ja hoidon laadusta. Luottamuksen muodostuminen

edellyttää omaisen kuulluksi tulemisen ja myönteisiä kohtaamisia hoitohenkilökunnan kanssa. Omaiset haluavat kuulla asukkaiden terveydentilassa tapahtuvista muutoksista. Vuorovaikutuksen puute heijastuu yleensä tiedonkulkuun, mikä vähentää omaisten luottamusta. (Kaivolainen ym. 2011, 182–185.)

Omaisten ensikohtaaminen on tärkeässä roolissa, koska se jää omaisille ensimmäisenä mieleen, ja sen avulla omaiset muodostavat mielipiteitä henkilökunnasta sekä asukkaan asumispaikasta. Omaisten kanssa on hyvä pohtia yhteistyötoiveita ja miettiä, miten yhteistyötä voisi lisätä. On kuitenkin muistettava, ettei omainen ole hoitovastuussa. Jos tehostetun palveluasumisen yksikön asukas on ollut aiemmin omaishoidettava, on syytä varmistaa omaishoitajalta hyvät käytännön vinkit asukkaan kanssa toimiseen. Omaisella on paljon arvokasta tietoa ja taitoa asukkaan hoitoon liittyen. (Kaivolainen ym. 2011, 182–185).

Omaisten ja henkilökunnan välisen keskustelun sekä vuorovaikutuksen kynnystä pitäisi pystyä madaltamaan. Omaiset kaipaavat epävirallisempia keskusteluja henkilökunnan kanssa, vapaa keskustelu lisää luottamusta. Vapaassa keskustelussa on helpompi tuoda esille vaikeitakin asioita. Se koetaan matalan kynnyksen kohtaamisena. Jo kuulluksi tulemisen kokemus voi ratkaista haastavankin tilanteen. Henkilökunnan mukaan lyhyt ytimekäs kohtaaminen voi täyttää hyvän kohtaamisen kriteerit. Yhteiset teemaillat asukkaiden ja omaisten kanssa luovat hyvää ilmapiiriä sekä epävirallisia kohtaamisia. Yhteiset illat luovat läheisyyden tuntua ja helpottavat kohtaamisia. (Kaivolainen ym. 2011, 186–187).

Urosen tutkimuksesta käy ilmi, että laitoshoidossa olevien asukkaiden omaisilta ei kysellä riittävästi asukkaan elämänhistoriaa ja taustoja. Omaiset kokevat myös, että tiedonkulku ei toimi oma-aloitteisesti hoitajilta omaisille. Omaiset kokevat ongelmia yhteistyössä ja tuovat kolme asiaa esiin tutkimuksessa. Nämä asiat ovat hoitajien negatiivinen asenne omaisten osallistumiseen, vanhuksen hoitoon liittyvä tiedonpuute ja omaisten kielteiset asenteet henkilökuntaa ja organisaatio kohtaan. (Uronen 2011.) Tiedonkulun varmistamiseen on aiemmin käytetty viestivihkoja, joihin on kirjoitettu pieniä terveisiä omaisille. Näistä vihkoista on luovuttu tietoturvasyistä. Tilalle on koetettu keksiä uusia teknisiä ratkaisuja. (Kaivolainen ym. 2011, 190–191.)

Koronan myötä on tullut rajoituksia tehostetun palveluasumisen vierailuihin, mikä on tuonut haasteita hoitajien ja omaisten väliseen tiedonkulkuun sekä asukkaiden että omaisten näkemiseen. Asumispalveluyksiköissä vieraillessa on tärkeää, että vierailija on terve, käyttää vierailun ajan suu-nenäsuojainta ja huolehtii käsihygieniasta. Vierailu tapahtuu sisätiloissa tai ulkotiloissa ja turvavälit on huomioitava. (Korona kymsote 2021). Korona on tuonut myös tiedonkulkuun ja yhteydenpitoon uusia ulottuvuuksia perinteisen puhelimen ja kasvotusten keskustelun lisäksi. Tehostetun palveluasumisen yksiköt jakavat omia kuulumisia sosiaalisessa mediassa, muistaen tietoturvan. Videopuheluiden soittomahdollisuus on tuotu omaisille. Samalla he näkevät asukkaan ja asukas näkee heidät, videopuhelut hoidetaan whatsappin tai skypein välityksellä. Postikortit ja kirjeet ovat kuulumisten vaihtoon yleistyneet myös koronan myötä. (THL 2021b).

3 TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN

Tehostettu palveluasuminen kuuluu kunnan järjestämisvelvollisuuteen sosiaalihuoltolain perusteella ja on avohoitoa. Sosiaalihuoltolaissa on määriteltä, että tehostetun palveluasumisen palvelut määräytyvät asukkaan tarpeen mukaisesti esimerkiksi peseytymisavut, ateriahuolto, vaatehuolto ym.

Vanhuspalvelulaki määrittelee, että jokaisen on saatava palvelut vähintään suomen kielellä ja kaksikielisissä kunnissa suomen sekä ruotsin kielellä. Jokaisen kunnan on järjestettävä vanhukselle arvokasta elämää tukeva hoito, joka vastaa hänen palvelutarpeitaan. Avio- ja avopuolisoille on järjestettävä pitkäaikaishoidossa mahdollisuus asua yhdessä, heidän näin halutessaan. Pitkäaikaista laitoshoidoa voi saada, jos siihen on lääketieteelliset tai potilas- ja asiakasturvallisuuteen liittyvät perusteet. Vanhuspalvelulaki määrittelee myös, että pitkäaikaishoidossa olevalle on tehtävä palvelusuunnitelma eli hoitosuunnitelma. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301; Sosiaali- ja terveysministeriön asetus avohoidon ja laitoshoidon määrittelyn perusteista 1507/2007; Laki ikääntyneen... 28.12.2012/980).

Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa. Asukkaat ovat pääsääntöisesti iäkkäitä.

Asukas maksaa tehostetun palveluasumisen yksikössä vuokrasta ja palveluista. Tehostetussa palveluasumisessa asuessa on oltava mahdollisuus elää omaa elämäänsä arvokkaasti loppuun asti ja mielekkäästi sekä turvallisesti, turvallisessa ympäristössä. Hoidon tavoitteena palveluasumisessa on hyvä elämänlaatu ja arvokas kuolema. Henkilökunnan määrä ja arvot sekä osaaminen määrittelevät pitkälti asukkaan hyvän elämän laadun. Monipuolinen asukkaan hoidontarpeen arviointi ja toimintakyvyn tunnistaminen on tärkeää tehostetussa palveluasumisessa. (Kuntaliitto 2020; STM s.a; Löppönen & Voutilainen 2016).

3.1 Ryhmäkoti

Tehostetun palveluasumisen yksiköissä olevista tiloista voidaan käyttää nimitystä ryhmäkoti tai osasto. Ryhmäkoti nimitystä käytetään pääasiassa asumis- palveluyksiköstä, missä henkilökunta on vain osan päivää paikalla. Koskenrinneen ryhmäkodissa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Ryhmäkoti nimitystä voidaan myös käyttää silloin, kun monta asuntoa yhdistyy yhteisillä tiloilla kiinteästi toisiinsa. Ryhmäkoti asumisessa asukkailla pitää olla oma huone ja yhteiset tilat toimivat tällöin asukkaan hoitoa tukevana asuintilana. Ryhmäkodit sijaitsevat palvelutaloissa. Ryhmäkodissa asukkaat saavat omista tarpeistaan lähtevää hoivaa ja huolenpitoa. Hoivan ja huolenpidon tarve määritellään yhdessä omaisten kanssa asukkaan muuttaessa ryhmäkotiin. (Vernerinen 2020; Ara 2015; Koskenrinne s.a.).

3.2 Omahoitaja

Tehostetun palveluasumisen yksikössä voidaan luoda hyvä vuorovaikutussuhde hoitajan ja omaisen kanssa, jos käytetään omahoitajajärjestelmää. Omahoitajajärjestelmä luo turvallista vuorovaikutusta omaisten kanssa. Näin päästään aitoon ja avoimempaan vuorovaikutukseen, kun hoitaja tuntee asukkaan ja omaisen paremmin sekä päinvastoin. Omaisella on henkilökunnasta tietty turvallinen työntekijä, jota lähestyä hankalissa ja vaikeissa asioissa. Omahoitaja toimii ryhmäkodissa yhteyshenkilönä omaisen ja asukkaan välillä sekä tekee hoito- ja palvelusuunnitelman, jossa omaiset ovat myös mukana. Omahoitaja tutustuttaa omaiset taloon ja luo yhteistyökäytännöt omaisten kanssa. Hän ottaa selvää, millaisia yhteydenottoja omaiset haluavat, jotta tieto

kulkee omaisten ja hoitajien välillä parhaiten. Omahoitajalla on vastuu asukkaan hoidosta sekä hoito- ja palvelusuunnitelman toteutumisesta. Hänen vastuunaan on myös hoito- ja palvelusuunnitelman päivittäminen, johon kuuluu myös puolen vuoden välein tai tarpeen vaatiessa useamminkin tehtävä RAI-arviointi. (Kymsote 2020; Uronen 2011).

RAI-arviointi tarkoittaa palvelutarpeen selvitystä monipuolisesti ja järjestelmällisesti. RAI-arvioinnin avulla saadaan ajantasainen kuvaus asukkaasta, hänen voinnistaan ja elämäntilanteesta. RAI-arvioinnin avulla saadaan kartoitettua asukkaan palvelutarve kokonaisvaltaisesti: fyysinen, sosiaalinen ja psyykinen toimintakyky, yleinen vointi ja voimavarat sekä elämäntilanne. Arviointi tehdään monialaisesti, asukkaan omat toiveet, tavoitteet ja näkemykset tulee huomioida. Siksi asukkaan ja omaisen olisi tärkeää olla mukana arvioinnissa. Tehostetun palveluasumisen yksiköissä RAI-arviointi tehdään säännöllisesti asukkaan muuttaessa yksikköön. Tämän jälkeen arviointi tehdään puolivuositain sekä aina, jos asukkaan vointi muuttuu oleellisesti. Omaisat liittyvät arviointiin tärkeänä osana, kun kerätään tietoa asukkaasta. (THL 2021a.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa. Tavoitteena on, että saatua tietoa voivat hyödyntää niin Koskenrinteen hoitajat kuin muutkin hoitajat ja esimiehet omaisyhteistyötä suunniteltaessa ja toteuttaessaan.

Tutkimuskysymys:

miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa?

Työ on ajankohtainen koronan myötä. Korona on tuonut paljon rajoituksia ja vähentänyt omaisten vierailuja tehostetun palveluasumisen yksiköissä.

Omaisyhteistyö ja keskustelu ovat huomattavasti vähentynyt tehostetun palveluasumisen yksiköissä, koska omaiset kokevat hoitajilla olevan kiire.

5 KUVAILEVA KIRJALLISUUSKATSAUS TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

Kirjallisuuskatsauksen tyypittelyinä ovat kuvaileva ja systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. Tämä työ käsitellään kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Yleisimmin käytetty kirjallisuuskatsauksen perustyyppi on kuvaileva kirjallisuuskatsaus eli narratiivinen katsaus, jota luonnehditaan yleiskatsaukseksi ilman tarkkoja sääntöjä ja tiukkoja rajoja. Käytettävät aineistot ovat laajoja ja tutkimuskysymykset väljiä. Kirjallisuuskatsaus sisältää kriittistä lähteiden tarkastelua. (Salminen 2011; Stolt ym. 2016, 8–9.)

Tämän työn tarkoitus on tuoda esiin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmin, miten omainen voi olla enemmän mukana ryhmäkodin arjessa. Kirjallisuuskatsauksen rakenne on viisiosainen: tarkoituksen ja tutkimuskysymyksen määrittäminen, kirjallisuushaku ja aineiston valinta, valittujen tutkimusten arviointi, aineiston analysointi ja yhteenveto sekä tutkimustulosten raportointi. Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus määritellään ensimmäisessä vaiheessa ja samalla pohditaan tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymykseen halutaan löytää vastaus ja se ohjaa koko prosessia. Toisessa vaiheessa tehdään laajempi aineistojen haku, johon vaikuttaa tutkimuksen tutkimuskysymys. Seuraavassa vaiheessa arvioidaan tutkimukseen valittujen alkuperäistutkimusten luotettavuutta ja sopivuutta. Kahdessa viimeisessä vaiheessa analysoidaan ja raportoidaan tutkimuksen tulokset. (Stolt ym. 2016, 23–30.)

Kirjallisuuskatsauksen etu on, että sillä saadaan tutkittavasta aiheesta kattava ja monipuolinen yhtenäinen kokonaisuus. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa keskitytään tutkimaan aineistoja eri lähteistä ja yhdistelemään niistä saatua tietoa. Tässä työssä keskitytään tarkastelemaan tieteellisiä tutkimuksia. (Stolt ym. 2016, 9–10).

5.1 Aineiston haku

Aineiston haku aloitettiin miettimällä aiheeseen sopivia hakusanoja suomeksi ja englanniksi. Taulukossa 1 on esitetty sisäänotto- ja poissulkukriteerit tutkimuksille. Tutkimuksia käytiin läpi otsikoiden ja tiivistelmien perusteella. Tietokantoina käytettiin: Finna, Medic, Journal, Pubmed, Cinahl (Ebsco). Tiedonhaku tehtiin sanoilla ryhmäkotii, tehostettu palveluasuminen, omainen, palveluasuminen, läheinen, palvelutalot, omaisyhteistyö, omaisviestintä, family

participation, long-term care. Opinnäytetyön tiedonhaussa on käytetty eri hakusanoja, joita yhdistetään sanoilla AND, OR, NOT sekä JA, TAI, EI.

Tiedonhakutuloksia löytyi hyvin (kts. liite 1). Suomenkielisiä tutkimuksia löytyi odotettua vähemmän, englanninkielisiä sitä vastoin runsaasti ja niitä on tehty ympäri maailmaa.

Taulukko 1. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Väitöskirja, Pro Gradu -tutkielma, tieteellinen artikkeli, YAMK-opinnäytetyö, hoitoalan luotettava julkaisu	AMK-tason opinnäytetyö, tutkimaton tieto
Vuosina 2011–2021 julkaistut teokset	Ennen 2011 julkaistut teokset
Kielet: Suomi, Englanti	Muut kielet
Maksuton aineisto, sähköinen tai painettu aineisto	Maksulliset aineistot

Kirjallisuuskatsaukseen valikoitui neljä suomenkielistä tutkimusta, viisi englanninkielistä ja yksi suomenkielinen tutkimusartikkeli eli yhteensä kymmenen tutkimusta ja tutkimusartikkeliä (liite 2). Nämä vastasivat tutkimuskysymykseen. Kun tutkimuksia valittiin otsikoiden perusteella, jätettiin tuloksista pois eri tietokannoista löytyvät kaksoistulokset, jotta samaa tutkimusta ei tule kahteen kertaan.

5.2 Aineiston analysointi

Opinnäytetyössä aineiston analysointimenetelmänä käytetään teemoittelua. Teemoittelu on perusmenetelmä laadullisissa analyyseissa. Tässä menetelmässä tutkimusaineistoista pyritään hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemat muodostetaan joko teoria- tai aineistolähtöisesti. Teemoiksi voidaan luetella aiheita, jotka tulevat aineistoissa useammin esille eli etsitään aineistoja yhdistäviä tekijöitä. Teemoittelu tarkoittaa aineiston pilkkomista aihepiirin mukaan. Siinä etsitään tutkimusongelman kannalta olennaisesti tärkeitä aiheita. Teemoittelussa on kyse aiheen pelkistämisestä. (Koppa 2016; Siilius 2008.)

Tässä työssä teemoittelu tehtiin ensin perehtymällä kaikkiin mukaan valittuihin tutkimuksiin. Niihin perehdyttiin huolella ja tarkasti, samalla kirjattiin ylös tutkimuksissa nousevia yhteisiä tekijöitä. Tutkimuksia tarkastellessa yhteisistä yhdistävistä tekijöistä tehtiin teemoittelutaulukko (liite 3).

Teemoittelun toteutimme keräämällä kaikista tutkimuksissa usein nousseita sanoja ja näistä teimme taulukon. Teemoittelua jatkaessamme yhdistimme usein esiintyvät sanat pääteemoiksi, jotka ovat omaisyhteistyö, omaisviestintä ja poikkeusolot.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Opinnäytetyöllä haettiin laaja-alaisesti vastauksia kysymykseen: miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa? Ulkomaisia tutkimustuloksia löytyi käytetyillä hakusanoilla runsaasti, kotimaisia vähemmin. Tästä huolimatta teemoittelun tuloksena nousi esiin samankaltaisia asioita. Tutkimuksia lukiessa kävi ilmi, että sana ”yhteistyö” on keskeisessä roolissa omaisten osallistumismahdollisuuksia tukeessa. Tässä kappaleessa tarkastellaan tuloksia teemoittelussa nousseiden käsitteiden pohjalta.

6.1 Omaisyhteistyö

Omainen koetaan voimavarana asukkaan arjessa. Hän kokee omaisen käydessä perheen olevan taas koossa. Asukas saa merkittävää tukea omaisilta ja läheisiltä laitososuhteissa elämiseen. Omainen tuntee olevansa arvostettu, kun hän voi tarpeen tullen puhua huolistaan henkilökunnalle, asia otetaan huomioon ja siihen reagoidaan konkreettisesti. Henkilökunta taas arvostaa omaisten palautetta. (Barken & Lowndens 2018.) Koivulan (2013) tutkimuksessa tarkasteltiin omaisen osallistumista pitkäaikaisosaston arkeen, Pohjolan (2013) tutkimuksissa tarkasteltiin läheisen näkökulmasta omaisen osallistumista ympärivuorokautiseen hoitoon.

Omaisilla on monia erilaisia rooleja suhteessa hoitajiin ja asukkaisiin heidän osallistuessaan asukkaan elämään ryhmäkodissa. Ensimmäiseksi he näkevät itsensä kokemuksen asiantuntijoina, jotka voivat lisätä hoitajien tietämystä asukkaan aiemmista elämänvaiheista, tavoista, mieltymyksistä ja luonteenpiirteistä. Tällä tavoin omaiset voivat vaikuttaa asukkaan saamaan hoivaan sen laatua parantavasti. Tutkimuksen toisena löydöksenä omaiset kokivat myös

tavallaan saavansa hoivaa ja lohtua itsekin saadessaan jättää varsinaisen hoitotyön hoitajille. He kokivat helpotusta ammattilaisten huolenpidosta, kun he eivät itse enää voineet hoitaa heikkokuntoista omaistaan kotona. Kolmantena löydöksenä tutkijat olivat havainneet omaisten ottavan sosiaalisen roolin vieraillessaan ryhmäkodissa. Se ilmeni esimerkiksi omaisen järjestämänä kahvihetkenä muillekin kuin vain omalle läheiselleen. Omaiset myös toimivat tavoilla, joista ajattelivat olevan hyötyä kiireisille hoitajille. He esimerkiksi pitivät yllä siisteyttä omaisensa huoneessa ajatellen näin auttavansa hoitajia. (Koster & Nies 2021.)

Pohjolan (2013) ja Koivulan (2013) tutkimuksista tulee ilmi, että omaisten säännölliset vierailut asukkaille ovat tärkeitä. Samalla omaisen näkee asukkaan voivan hyvin sekä asukas näkee omaisen voinnin. Tutkimuksissa tulee esille myös, että omaiset toimivat oman elämäntilanteen rajoissa ja omalla tavallaan osallisena arjessa. Molemmissa tutkimuksissa ulkoilu nousee tärkeään rooliin siinä, miten omaisen voisi asukasta arjessa auttaa, vaikka vapaaehtoisia ulkoiluttajiaakin käy hoivakodissa. Hoito- ja palvelusuunnitelman tekoon omaisen sekä asukkaan itsensä osallistuminen koetaan tärkeäksi, sillä silloin asukas ja omaisen pääsevät molemmat ääneen ja kertomaan omat näkemyksensä hoidosta. Ryhmäkodin asukkaan ja heidän omaistensa mahdollisuus osallistua jaetun päätöksenteon keinoin hoidon suunnitteluun lisää asukkaan ja omaisten sitoutumista hoitopäätöksiin toteavat (Cranley ym. 2020).

Pohjolan (2013) tutkimuksessa tuodaan esiin, kuinka omaisen voisi viedä asukkaita esimerkiksi vaateostoksille. Näin asukas pääsisi itsekin päättämään asioita. Keskustelu asukkaan kanssa, kahvitteletukset sekä juoksevien asioiden hoito, esimerkiksi laskujen hoitaminen ja huoneen sisustaminen, ovat asioita, joita omaiset tekevät läheistensä kanssa. (Koster & Nies 2021; Pohjola 2013). Omaisten osallistuessa hoitoon pienten keinojen turvin vanhukset kokevat perheen olevan jälleen koossa. Tutkimuksessa painotetaan, että omaisen merkitys korostuu kuulumalla vanhuksen elämään, ei niinkään hoitoon osallistumalla. Yhteydenpito omaisiin vähentää asukkaiden yksinäisyyttä. Omaiselle ryhmäkodin arkeen osallistumiseen edistäviä tekijöitä voivat olla asukkaan oma aktiivisuus ja yhteydenpito, itsemääräämiskyky, yhteiset kokemukset, hoitoneuvottelut, kulkuyhteydet, omaisen hyvä kunto sekä halu tukea

asukasta. Omaiselle esteitä arkeen osallistumiselle voivat olla asukkaan toimintakyky ja yksityisyys, omaisen oma huono terveys, työkiireet, ajanpuute, huonot välit, pitkät välimatkat sekä pelko vierailta tehostetun palveluasumisen yksikössä. (Pohjola 2013). Barken & Lowndens (2018) mainitsevatkin tutkimuksessaan ryhmäkodin sijainnilla olevan merkitystä omaisten osallistumismahdollisuuksiin. Koettiin osallistavana mahdollisimman keskeinen sijainti, jolloin omaisen luona vierailuun voi yhdistää esimerkiksi hänen kanssaan kaupungilla kahvittelun, parturikäynnin tai muuta toimintaa, joka mahdollistaa poistumisen ryhmäkodin tiloista. Myös samassa yhteydessä olevat lasten leikkitilat tekevät omaisten vierailut mukavimmiksi toteuttaa.

Koivulan (2013) tutkimuksessa tuodaan esiin, kuinka hoitajien kiire ja väsymys välittyy omaisiin asukkaiden kautta. Tutkimuksessa käy ilmi, että omaiset antavat toisilleen vertaistukea ja luovat keskenään sopimuksia, että omainen vierailee molempien asukkaiden luona. Tällaisia sopimuksia luodaan silloin, kun tiedetään, että toisen asukkaan omainen ei pääse vähään aikaan katsomaan asukasta. Näin vähennetään yksinäisyyden tunnetta. Omaiset toivovat erilaista ohjelmaa asukkaille esimerkiksi vanhojen tansseja, lasten lauluesityksiä sekä sitä, että asukas pääsisi istumaan tuoliin eikä omaiselle tulisi tunnetta, että asukas on aina sängyssä. Omaiset auttavat asukkaita ruokailuissa tai kahvihetkessä ja sopivat vierailuajat näiden mukaisesti. Tutkimuksessa käy ilmi, että omaiset tuovat tullessaan asukkaille herkkuja, pesevät mahdollisesti asukkaiden hampaita, lakkaavat kynsiä sekä katselevat yhdessä televisiota. Tällaiset pienet hetket koettiin tärkeiksi. Omaiset kokevat, että hoitajien kiire ja sijaispula näkyvät hoitotyössä siten, ettei omaisia ehditä huomioimaan eikä heille ennätetä kertoa asukkaan voinnista vierailun yhteydessä. Omaiset ovat kiinnittäneet huomioita siihen, että lyhytaikaissijaiset jättävät omaiset helpommin huomioimatta. Omaiset kuitenkin pitävät tärkeänä saada tietoa asukkaan voinnista. Jos omaiset jätetään huomiotta, he kokevat tulevansa kohdelluiksi huonosti. Tällöin he ajattelevat myös asukasta kohdeltavan huonosti. Tutkimuksessa käy ilmi, että omaiset otetaan hyvin arkeen mukaan ja heidät koetaan voimavarana. Heille järjestetään omaisten iltoja kaksi kertaa vuodessa, omaisten ryhmä sekä vuosittainen ulkoilupäivä omaisille ja asukkaille.

6.2 Omaisviestintä

Tiedonkulkua sekä viestintää hoitajien ja omaisten välillä koettiin tärkeäksi. Savolaisen (2014) ja Siutlan (2020) tutkimuksissa tarkasteltiin lähemmin omaisten ja hoitajien välistä viestintää. Tutkimuksessa pohdittiin erilaisia viestintäkeinoja omaisyhteistyöhön.

Siutlan (2020) tutkimuksessa pilottiin Onerva-viestintäpalvelu, joka koettiin helpoksi käyttää omaisten ja hoitajien näkökulmasta. Palvelusta löydettiin useita hyviä ominaisuuksia. Kehittämiskohteena nähtiin se, että sovellus on aina aukaistava, jotta näkee, onko viestejä tullut. Omaiset toivoivat tähän parannusta, esimerkiksi tekstiviestiä silloin, kun sovellukseen on tullut uusi viesti hoitajalta. Ennen sovelluksen käyttöönottoa hoitajat ja omaiset sopivat yhteisesti siitä, kuinka monta viestiä viikoittain lähetetään. Viestien lähettäminen Onerva-sovelluksella koettiin yhtä helpoksi kuin whatsapp- tai tekstiviestin kirjoittaminen. Asukkaat ja omaiset kokivat sovellukset hyväksi molemminpuolisen viestittelyn kannalta. Hoitajat viestittävät sovelluksen avulla omaisille tietoa asukkaan terveydentilasta, arjen kuulumisia sekä ilmoittavat erilaisista tapahtumista. Omaiset vastaavasti voivat sovelluksen kautta kertoa asukkaalle omia kuulumisia ja lähettää kuvia. Asukkaita kiinnosti sähköinen palvelu, koska he pääsivät näkemään omaisten kuvia. Hoitajat kokivat omaisviestinnän parantuneen palvelun kautta: yhteydenpito parani ja perinteiset puhelut vähenivät. Omaiset kokivat kahdesta kolmeen viestiä viikossa riittävän hoitajilta. Palvelun avulla omaisten huoli asukkaan pärjäämisestä ryhmäkodissa väheni. Palvelun avulla viestejä pystyy lähettämään monelle omaiselle yhtä aikaa. Tämä viestintämalli koettiin hedelmälliseksi.

Savolaisen (2014) tutkimus tarkasteli enemmän viestintää ja tiedonkulkua omahoitajan ja omaisen välillä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että pyrkimys olisi mieluiten kasvokkain viestintään, mutta myös välineellisiä viestintäkeinoja käytetään. Välineellisiä viestintäkeinoja ovat puhelinsoitot, tekstiviestit, perinteiset postilla lähetettävät kirjeet, sähköposti sekä hoitokodin ilmoitustaululle jätettävät viestit. Kiireelliset ilmoitusasiat hoidetaan puhelinsoitolla, esimerkiksi silloin, jos asukkaan voinnissa tapahtuu muutoksia tai hänet lähetetään sairaalaan. Omahoitajat kokevat puhelinsoitot etäisemmiksi kuin kasvokkain tapah-

tuvan viestinnän. Kaukaisempiin omaisiin ollaan yhteydessä puhelimen, sähköpostin tai tekstiviestien avulla. Vuorovaikutussuhteen koetaan olevan tehokas ja tarkoituksenmukainen, kun viestintäkeinoja on monia ja jokaiselle löytyy se sopiva keino olla yhteydessä. Omaisen ja omahoitajan välille voidaan järjestää suunniteltuja tapaamisia koskien asukkaan hoito- ja palvelusuunnitelman tekoa tai päivitystä. Hoitosuunnitelma päivitetään puolen vuoden välein tai silloin, jos asukkaan vointi heikkenee. Hoito- ja palvelusuunnitelmapalaverissa omaisella on mahdollisuus ja hyvä tilaisuus kertoa asukkaan elämänhistoriasta ja siitä, mitä toivovat yhteistyöltä. Hoitajilla on vastaavasti mahdollisuus kertoa ryhmäkodin arjesta ja käytänteistä. Omaisyhteistyö koetaan hedelmälliseksi, koska omainen tuntee asukkaan historian ja omahoitaja tuntee nykytilanteen. Omaisat toivovat vuorovaikutukselta avoimuutta ja luottamusta.

Jang (2020) ja Cranley ym. (2020) totesivat tutkimuksissaan, että olisi tarpeen kouluttaa henkilökuntaa ja omaisia kehittämään ymmärrystä tiedon jakamisen ja yhteisen päätöksenteon prosessin kulusta. Onnistunut yhteinen päätöksenteko vahvistaa asukkaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaan hoitoonsa ja omaisten sitoutumiseen läheisensä elämään ryhmäkodissa. Vaikuttava tiedonjakaminen perustuu sekä omaisen että henkilökunnan yhteiseen käsitykseen siitä, että molemmilla on arvokasta ja ainutlaatuista tietoa asukkaasta jaettava.

6.3 Koronan vaikutukset ryhmäkodissa

Paananen ym. (2021) tutkimuksessa käytiin läpi COVID-19-pandemian tuomia vaikutuksia hoivakodin asukkaisiin. Tutkimus oli tehty omaisten näkökulmasta. Omaisat kokevat koronan aiheuttaneen etäisyyttä asukkaisiin ja hoitajiin. Etäisyyden koettiin heikentävän asukkaan ja omaisen vointia. Omaisen vointiin korona vaikuttaa tuomalla huolta ja syyllisyyttä asukkaan pärjäämisestä ryhmäkodissa. Omaisen mieltii asukkaan yksinäisyyttä, sosiaalisia kontakteja, aktiviteetin puutosta sekä sitä, jääkö asukas vuoteen omaksi ja huoneeseen suljetuksi. Se on myös tuonut pelon pitää puhelinta lähellä, koska milloinkaan ei voi tietää, milloin ryhmäkodista tulee soitto asukkaan voinnin muutoksista. Ryhmäkodista tulevat puhelut aiheuttavat omaisissa pelkoa ja avuttomuuden tunnetta. Toisaalta korona on tuonut omaisille lepoa ja luvan huolehtia omasta hyvinvoinnistaan vierailukieltojen ajan. Koronan myötä ryhmäkodin asukas on

kokenut yksinäisyyttä, pelkoa masentumisesta ja eristykseen joutumisesta sekä kuolevansa tylsyyteen. Asukkaille lasten ja muiden sukulaisten näkeminen on tärkeää, se pitää elämässä kiinni. Omaiset käyvät normaalioloissa pitämässä kahitteluhetkiä, hierontahetkiä, syöttämässä asukasta ja hakemassa retkille sekä juhliin. Nyt koronan myötä tälle kaikelle ei ole ollut mahdollisuutta. Tämä on tuonut harmin tuntua omaisille ja asukkaille, koska asukkaat kokevat tärkeänä omaisten osallistumisen hoitoon. Omaiset kokevat harmia, jos ryhmäkodista soitetaan, ettei asukas syö. Omaisen kokee tässä tilanteessa, että hän voisi saada asukkaan syömään. Ensimmäinen vierailukiellon jälkeinen vierailu ryhmäkodissa järkytti omaisia, sillä asukkaista oli tullut puhumattomia ja jäykkiä vuodeasukkaita. Omaiset kokivat kertakäyttökäsineillä koskettelun ja ulkona tapaamiset vieraaksi, mutta myös videopuheluista koettiin olevan liikaa vaivaa hoitajille. Ajalliset vierailut koettiin stressaaviksi ja asukkaat kokivat, että omaiset ovat hylänneet heidät. Hoitajilta toivottiin oma-aloitteista viestintää kuulumisista sekä kuvaviestien laittamista koronan aikaan.

Kun omaisten vierailuja ryhmäkodeissa rajoitettiin pandemian vuoksi, jäi jäljelle mahdollisuus vain etäyhteyksiin. Yhdysvalloissa tehdyllä tutkimuksella selvitettiin, mitkä etäyhteydenottotavat saivat aikaan enemmän positiivisia ja vähemmän negatiivisia tunteita asukkaassa ja omaisessa. Selvisi, että tiheimmät yhteydenotot puhelimitse sekä muut tutut viestintämenetelmät, kuten tekstiviestit, joilla pystyy olemaan yhteydessä reaaliaikaisesti, aiheuttivat enemmän positiivisia tuntemuksia sekä omaisessa että asukkaassa. Sähköposti, sen nopeuden vuoksi, aiheutti enemmän positiivisia tunteita kuin perinteiset kirjeet. Silti asynkroniset viestintämenetelmät kuten kirjeet, sähköposti ja lähetysten jättäminen eivät aiheuttaneet positiivisia tunteita samalla lailla kuin reaaliaikaiset menetelmät, jotka vastaavat eniten henkilökohtaista viestintää. (Monin ym. 2020.)

7 POHDINTA

Pohdinta pitää sisällään kirjallisuuskatsauksen tulosten tarkastelun, opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden arvioinnin sekä kehittämisideoita ja jatkotutkimusehdotuksia. Johtopäätökset ovat esitetty niin, miten tutkimustulokset on tulkittu.

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa oli yksi tutkimus kysymys: miten omainen voi olla osallisena ryhmäkodin arjessa? Tutkimusta tehdessä tuli paljon esiin omaisen osallistumista ryhmäkodin arkeen sekä koronan tuomia vaikeuksia osallistua arkeen. Omainen koetaan voimavarana ryhmäkodissa.

Kirjallisuuskatsauksessa on käsitelty omaisyhteistyötä ja viestintää omaisten sekä hoitajien välillä. Opinnäytetyöhön otettiin mukaan myös koronan tuomat vaikutukset ryhmäkotiin ja omaisiin. Tutkimustulosten perusteella esille nousi omaisyhteistyö, korona ja omaisviestintä.

Teoriaosuudessa tuli esiin, ettei omaiselle ole hoitovelvollisuutta, mutta omainen koettiin kuitenkin hyvänä apuna esimerkiksi syöttämistilanteissa tai muussa konkreettisessa tehtävässä. Teoriassa tuotiin esille, että omainen olisi hyvä nähdä asiantuntijana asukkaasta ja yhteistyökumppanina. Omaisen tärkeänä tehtävänä koetaan myös tuoda asukkaan omia mielipiteitä esiin, jos hän ei itse siihen kykene. (Valvira 2019; Kaivolainen ym. 2011.) Omaisen ja henkilökunnan yhteistyön tärkeyttä painotettiin ja koettiin, että omaisen ja hoitajien yhteistyö sekä luottamus vaikuttavat asukkaan hoitomyönteisyyteen. Omaisen kokemus hoidosta ja hoidon laadusta lisäävät myös luottamusta. (Kaivolainen ym. 2011). Tutkimustulokset tukevat tätä teoriaosuutta hyvin. Pohjolan (2013) ja Koivulan (2013) tutkimuksissa kävi ilmi, että omainen on voimavara ryhmäkodille ja omaiset voivat pitää kahvitteluhetkiä, muisteluhetkiä ja viedä asukkaita ostoksille.

Teoriaosuudessa painottui vahvasti myös viestintä ja tiedonkulku omaisten sekä hoitajien välillä. Omahoitaja koetaan tärkeänä, jotta omaisella on henkilökunnasta joku tuttu ja turvallinen työntekijä, jota lähestyä. Omahoitajan ja omaisen välinen vuorovaikutus luo aitoutta ja avoimuutta, joka koetaan tärkeänä ja siksi sitä painotetaan. Vuorovaikutuksen puute nähdään myös heijastuvan tiedonkulkuun ja vähentävän omaisen luottamusta. (Kymsote 2020; Uronen 2011; Kaivolainen ym. 2011.) Savolaisen (2014) ja Siutlan (2020) tutkimukset tukevat tätä teoriaosuutta hyvin. He toivat esiin, kuinka tärkeää omaisen ja hoitajan välinen viestintä on. Omahoitaja koettiin tärkeänä viestinnän

kannalta, hänellä oli suuri painotus tiedonkulussa omaisille. Vaikka ulkomalaiset työntekijänimikkeet eroavat joissain määrin kotimaisista, kävi muunmaalaisista tutkimuksista hyvin ilmi viestinnän ja vuorovaikutuksen merkitys ryhmäkodin asukkaan laadukkaan hoidon ja hoivan takaajana. (Cranley ym 2020; Hye-Young 2020; Koster ym. 2020.)

Teoriaosuudessa kävi ilmi koronan tuomat rajoitukset ja se, millaisia vaikutuksia sillä on ollut ryhmäkodin arkeen. Korona on tuonut paljon haasteita viestintään ja tiedonkulkuun sekä asukkaiden ja omaisten tapaamisiin. Tapaamiset ovat olleet ulkona tai aikarajallisesti sisällä. Viestintään on mietitty uusia keinoja puhelimen lisäksi. Postikortit ja kirjeet ovat yleistyneet koronan myötä. (Kymsoten koronainfo 2021; THL 2021b.) Paananen ym. (2021) tutkimuksessa teoriaosuuden esille tuomat asiat saivat vahvistusta. Omaiset kokevat koronan tuoneen ryhmäkodin arkeen paljon muutoksia ja vierailujen muuttuneen etäämmiksi. Ryhmäkodin vierailukiellot toivat suuren kuilun asukkaiden ja omaisten välille. Asukkaat kokivat omaisten hylänneen heidät. Kaikki asukkaat eivät ymmärtäneet, etteivät omaiset pääse sisälle vierailemaan. Omaisten näkeminen videopuheluiden avulla, ikkunoiden takana tai ulkona tuntui asukkaista oudolta. Omaiset kokivat stressiä vierailujen ollessa ajallisesti rajoitettuja. Omaisen kosketus kertakäyttökäsineiden kanssa tuntui asukkaasta epämiellyttävältä ja kunnon läheisyyden tuntu jäi puuttumaan. Koronan myötä myös hoitajien oma-aloitteinen viestintä ja kuulumisten kertominen omaisille ovat nousseet enemmän esille ja toiveeksi.

Barken & Lowndesin (2018) tekemän tutkimuksen mukaan myös ryhmäkodin ympäristöllä, henkilöstön määrällä ja pysyvyydellä on vaikutusta siihen, että omainen tuntee pystyvänsä osallistumaan asukkaan elämään. Tärkeäksi nähtiin yhteistyö, johon sisältyy tiedon jakaminen asukkaan elämästä. Tämän saavuttamiseksi täytyy hoitohenkilökunnalla olla aikaa kuunnella omaista. Omaiset kiinnittivät huomiota myös työntekijöiden kohtaamiin haasteisiin, joita olivat huono työskentely-ympäristö ja niukat resurssit.

Molemmilla opinnäytetyön tekijöillä on vankka työkokemus vanhuspuolelta, ja tutkimustulosten perusteella saatua tietoa voimme hyvin allekirjoittaa. Omassa työssämme vanhusten parissa olemme huomanneet omaisen toimivan haastavissa tilanteissa voimavarana hoitajille, esimerkkinä vanhuksen kielteinen

suhtautuminen hygienian hoitoon, jolloin hänet on kuitenkin saatu pesulle omaisen toimesta. Omaisia voidaan pitää hyvinä yhteistyökumppaneina ja voimavaroina ryhmäkodille. Tutkimustuloksissa tuli ilmi, että korona on tuonut huolta ja pelkoa omaisissa esimerkiksi silloin, jos asukas ei suostu syömään tai pesulle. Tässä kohtaa on hyvä muistaa, että omainen on läheisempi asukkaan kanssa kuin hoitaja, ja voi olla avuksi päivittäisten tarpeiden täyttämisessä. On kuitenkin muistettava, ettei omaisella ole hoitovastuuta eikä omaista voida velvoittaa tekemään hoitotyötä, mutta vaihtoehtoja asukkaan arkeen osallistumismahdollisuuksista on hyvä miettiä ja tuoda esille.

Opinnäytetyöllä saatiin hyvin vastauksia tutkimuskysymykseen. Pääpainona esiin nousi, että omainen on arjessa parhaiten osallisena arjen pienissä iloissa. Asukkaalle tärkeitä arjen hetkiä omaisen kanssa ovat kahitteluhetket, ulkoilut, muistelutuokiot, pienet hierontatuokiot, hiusten laitto, ostoksille vienti ja asukkaan mielipiteen kuunteleminen. Koronan tuomat rajoitukset ovat luoneet haasteita omaisten vierailuille, mutta pikkuhiljaa rajoitukset ovat lieventyneet ja omaiset pääsevät jälleen terveinä ollessaan vierailulle sisätiloihin eikä aikarajoja ole.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten esittämisessä sekä arvioinnissa. Tutkimusten sekä tutkimustulosten arvioinnissa opinnäytetyön tekijät huomioivat asianmukaisella tavalla muiden tutkijoiden työn ja saavutukset niille kuuluvan arvon ja merkityksen mukaisesti. Opinnäytetyö suunnitellaan, toteutetaan ja raportoidaan tavalla, joka on asetettu tieteelliselle tiedolle. Ensisijaisesti jokainen tekijä on vastuussa hyvän tieteellisen tutkimuskäytännön noudattamisesta. (TENK s.a.)

Opinnäytetyöprosessia aloittaessa ajattelimme aiheen olevan ajankohtainen. Ajattelimme aiheesta löytyvän hyvin tietoa. Suomenkielistä tutkimustietoa aiheesta löytyi vähäisesti, mutta englannin kielistä tutkimustietoa löytyi enemmän. Tämä hieman yllätti tekijöitä, mutta se oli arvattavissa. Tähän opinnäytetyöhön haluttiin tuoreinta tutkimustietoa ja sen vuoksi kaikki ennen vuotta 2011 julkaistut tutkimukset rajattiin pois. Tämän työn luotettavuutta ja laatua

lisää se, että opinnäytetyön tekijöitä on kaksi. Luotettavuuteen voi vaikuttaa heikentävästi se, että tämä on molempien ensimmäinen AMK-tasoinen opinnäytetyö. Myös vieraskielisten lähteiden sekä tutkimusten käyttäminen vaikuttavat tulosten luotettavuuteen. Molemmat tekijät perehtyivät löydettyihin tutkimuksiin ja niistä keskusteltiin. Koko opinnäytetyöprosessin ajan huolehdittiin tutkimusetiikan toteutumisesta.

Tässä tutkimuksessa oli yksi tutkimuskysymys, kaikista tutkimuksista sekä tutkimusartikkeleista löytyi vastauksia tutkimuskysymykseen. Tekijöiden kielitaito rajasi pois kaikki muut kuin suomeksi ja englanniksi tehdyt tutkimukset. Tutkimusten laadunarviointi tehtiin mukailleen JBI-arviointikriteerejä. Kirjainyhdistelmä JBI tulee englannin kielen sanoista The Joanna Briggs Institute. (Hotus s.a.)

7.3 Kehittämisaatuksia ja jatkotutkimusehdotuksia

Kehittämisaatuksena voisi olla, kuinka omaisyhteistyötä voisi kehittää ryhmäkodissa luomalla yhteiset pelisäännöt siitä, miten omainen voisi juuri tässä ryhmäkodissa olla arjessa apuna ja mukana tukemassa hoitajia. Pelisäännöt tulisi tehdä yhdessä omaisten kanssa esimerkiksi omaisten illassa. Toisena kehittämissaatuksena omahoitajan yhteydenpito asukkaan ensisijaiseen omaiseen vähintään kerran kuussa puhelimitse, kasvotusten tai sähköpostilla. Omaisille tulisi kertoa asukkaan kuulumiset ja vointi.

Yhtenä kehittämissaateana nousi esiin yhteydenpitokeinojen miettiminen korona-aikana, esimerkiksi videopuheluiden avulla. Videopuheluita voisi hyödyntää myös kauempana asuviin omaisiin. Näin asukkaat ja omaiset näkisivät toisiinsa ja huoli sekä pelko hälvenisivät, kun nähtäisiin kaiken olevan hyvin. Tulevien hoivayksiköiden sijaintiin olisi kiinnitettävä huomiota. Lähellä palveluja, tai niiden yhteydessä sijaitsevat hoivayksiköt tukevat omaisten mahdollisuutta osallistua paremmin asukkaan arkeen. Myös sisätilojen viihtyvyyteen ja muunneltavuuteen tulisi panostaa.

Jatkotutkimusehdotuksina voisi olla kyselyhaastattelu Koskenrinteen omaisille koronan tuomista vaikutuksista. Toisena jatkotutkimusehdotuksena kyselyhaastattelu siitä, kokeeko omainen saavansa osallistua tarpeeksi RAI-arviointeihin ja hoitoneuvotteluihin.

LÄHTEET

Ara. 2015. Suunnitteluopas. PDF-tiedosto. Päivitetty: 10.6.2015. Saatavissa: file:///C:/Users/Asus/AppData/Local/Temp/Suunnitteluopas_2015.pdf [viitattu 11.10.2021].

Barken, R & Lowndes, R. 2018. Supporting Family Involvement in LongTerm Residential Care: Promising Practices for Relational Care. *Qualitative Health Research* 2018, Vol. 28(1) 60–72. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> <https://journals-sagepub-com.ezproxy.xamk.fi/doi/pdf/10.1177/1049732317730568> [viitattu 10.2.2021].

Cranley, L A. Slaughter, S E. Caspar, S. Heisey, M. Huang, M. Killackey, T. & McGilton, K S. 2020. Strategies to facilitate shared decision-making in long-term care. *International Journal of Older People Nursing* 15 (3). Verkkolehti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 11.11.2021].

Hado,E & Friss Feinberg,L. 2020. Amid the COVID-19 Pandemic, Meaningful Communication between Family Caregivers and Residents of Long-Term Care Facilities is Imperative. *Journal of Aging & Social Policy* 4–5, 410–415. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 30.9.2021].

Hotus. s.a. Järjestelmälliset katsaukset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hotus.fi/kirjallisuuskatsaukset/> [viitattu 2.10.2021].

Jang, H-Y. 2020. Partnership between staff and family in long-term care facility: a hybrid concept analysis. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* 15 (1). Verkkolehti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 30.9.2021].

Järnström, S. 2011. “En tiedä, mitä ne ajattelee mun kohtalokseni”. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66771/978-951-44-8508-4.pdf?sequence=1> [viitattu 13.5.2021].

Kaivolainen, M., Kotiranta, T., Mäkinen, E., Purhonen, M. & Salanko-Vuorela, M. 2011. Omaishoito. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Karhula,M. 2015.Mikkeli. Omaisen ja läheisen näkemykset roolistaan palveluverkostossa. Tutkimuksia ja raportteja. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/88077/URNISBN9789515884923.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Viitattu 20.4.2021].

Koivula, R. 2013. Muistisairaana ihmisen omaisena terveyskeskuksen pitkäaikaisosastolla. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Akateeminen väitöskirja

Koppa. 2016. Teemoittelu. WWW-dokumentti. Päivitetty: 21.4.2016. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu> [viitattu 30.9.2021].

Koskenrinne. s.a. Vanhustenhuollon palveluja jo vuodesta 1955. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.koskenrinne.fi/fi/yhdistys/> [viitattu 28.1.2021].

Koster, L & Nies, H. 2021. It takes three to tango: An ethnography of triadic involvement of residents, families and nurses in long-term dementia care. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 12.11.2021].

Kuntaliitto. 2020. Iäkkäiden palvelut. Päivitetty 2.12.2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/sosiaali-huolto/iakkaiden-palvelut/asumispalvelut-ja-laitoshoito> [viitattu 16.1.2021].

Kuronen, R. & Mielikäinen, L. 2020. Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2019. Tilastoraportti 45/2020. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140657/Tr45_20.pdf?sequence=5&isAllowed=y [viitattu 22.4.2020].

Kymsote. 2020. Ikääntyneiden tehostettu palveluasuminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kymsote.fi/medias/lk-ntyneiden-tehostetun-palveluasumisen-palvelukuvaus.pdf?context=bWFzdGVy-fHBkZi1hdHRhY2htZW50c3wxODk4MTJ8YXBwbGljYXRpb24vcGRm-fGhiNS9oZDEvODkzNTc1Mzg3NTQ4Ni9Ja8Okw6RudHluZWl-kZW4gdGVob3N0ZXR1biBwYWx2ZWx1YXN1bWlzZW4gcGFsdmVsdWt1dm-F1cy5wZGZ8ZWewMzM0NjZjYWZiM2RmYzMxND-QwYzE5NzdjNjc5MjNIMjQzMWJIMTkwODhkZDQ1NDI1ZjdiM-zJkYmY0YTY5OQ> [viitattu 9.9.2021].

Kymsoten koronainfo. 2021. Asumisyksiköt. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://korona.kymsote.fi/asiointi-ja-vierailut/asumisyksikot/> [viitattu 30.9.2021].

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalviteista 28.12.2012/980.

Löppönen, M. & Voutilainen, P. 2016. Hyvä ympärivuorokautinen hoito. WWW-dokumentti. Päivitetty 4.9.2020. Saatavissa: [Hyvä ympärivuorokautinen hoito \(kaypahoito.fi\)](https://www.kymsote.fi/medias/hyva-ymparivuorokautinen-hoito-kaypahoito-fi) [viitattu 8.9.2021].

Minilex. sa. Lähiomaisen määritelmä potilaslaissa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.minilex.fi/a/l%C3%A4hiomaisen-m%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4-potilaslaissa> [viitattu 24.8.2021].

Monin, J K. Talha, A. Sumaiyah, S. Piechota, A. Lepore, M. Morques, C. Gaugler, J E. Marottoli, R. & David, D. 2020. Family Communication in Long-Term Care During a Pandemic: Lessons for Enhancing Emotional Experiences. *The American Journal of Geriatric Psychiatry* 12, 1299–1307. Verkkolehti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 11.11.2021].

Paananen, J., Rannikko, J., Harju, M. & Pirhonen, J. 2021. Pandemia-aika hoi-vakotiasukkaiden läheisten näkökulmasta: huolta, turhautumista ja uusia

avauksia. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos, lääketieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö, valtioteellinen tiedekunta. Tutkimusartikkeli. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/https://journal-fi.ezproxy.xamk.fi/gerontologia/article/view/107579/65357> [viitattu 7.11.2021].

Pohjola, P. 2013. Vanhuksen näkemys läheisen hoitoon osallistumisesta ympärivuorokautisessa hoidossa. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro Gradu tutkielma.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdanto kirjallisuuskatsaustyyppihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Opetusjulkaisu. Vaasan yliopisto. Saatavissa: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf [viitattu 24.5.2021].

Savolainen, S. 2014. Omahaohitajan ja omaisen välinen vuorovaikutus. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro Gradu tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43048/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201403061320.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 2.11.2021].

Silius, K. 2008. Teemoittelu ja tyypittely. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://docplayer.fi/9898776-Teemoittelu-ja-tyypittely.html> [viitattu 2.10.2021].

Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Kustannus Oy Duodecim. Riika.

Siutla, M. 2020. Omaisviestinnän kehittäminen vanhusten asumispalveluissa- Turun kaupungin pilotti Onervan käytöstä. Turun ammattikorkeakoulu. Terveysteknologia. YAMK. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/335862/Siutla_Mia.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 2.11.2021].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus avohoidon ja laitoshoidon määrittelyn perusteista 1507/2007.

STM, s.a. Asumispalvelut ja asunnon muutostyöt. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/asumispalvelut-asunnon-muutostyot> [viitattu 24.8.2021].

Stolt, M., Axelin A & Suhonen R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Grano Oy. 2, korjattu painos. Turku.

TENK. s.a. Hyvä tieteellinen käytäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk> [viitattu 9.9.2021].

THL. 2021a. RAIn käyttö asiakastyössä. WWW-dokumentti. Päivitetty: 26.7.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/ikaantyminen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/rain-kaytto-asiakastyossa> [viitattu 26.9.2021].

THL.2021b. Vierailut pitkäaikaishoidon ja –hoivan toimintayksiköissä koronavirusaikana. WWW-dokumentti. Päivitetty: 22.4.2021. Saatavissa:

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudin-aiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19/koronavirustartuntojen-torjunta-pitkaa-ikaishoidon-ja-hoivan-toimintayksikoissa/vierailut-pitkaaikaishoidon-ja-hoivan-toimintayksikoissa> koronavirusaikana [viitattu 30.9.2021].

Uronen, R. 2011. Omaisten käsitykset yhteistyön rakentumisesta ja tuen tarpeesta dementiakodeissa. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/82497/gradu04998.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 13.5.2021].

Valvira. 2019. Omaisten oikeudet. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.2.2019. Saatavissa: https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/potilaan-asema-ja-oikeudet-oikeudet/omaisten_oikeudet [viitattu 28.5.2021].

Valvira. 2020. Perusoikeuksien toteutuminen ja tartuntojen ehkäisy sosiaalihuollossa. WWW-dokumentti. Päivitetty 11.9.2020. Saatavissa: <https://www.valvira.fi/-/perusoikeuksien-toteutuminen-ja-tartuntojen-ehkaisy-sosiaalihuollossa> [viitattu 7.9.2021].

Veneri. 2020. Asumisen vaihtoehtoja. WWW-dokumentti. Päivitetty: 16.9.2020. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/asumisen-vaihtoehtoja> [viitattu 11.10.2021].

Wallerstedt, B. Behm, L. Alftberg, Å. Sandgren, A. Benzein, E. Nilsen, P. & Ahlström, G. 2018. Striking a Balance: A Qualitative Study of Next of Kin Participation in the Care of Older Persons in Nursing Homes in Sweden. Helathcare (Basel). WWW-julkaisu. Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6023303/> [viitattu 13.11.2021].

Liite 1. Tiedonhakutaulukko

Tieto-kanta	Hakusanat	Rajaukset	Hakujen tulokset	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut
Medic	ryhmäko*palveluasu* AND omais*	asiasanojen synonyymit käytössä, kaikki kielet, gradu, väitöskirja, alkuperäistutkimus, katsausartikkeli, hoitosuositus 2011–2021	1	1	0
Medic	ryhmäko*palveluasu*palvelutalot pitkäaikaishoito AND omais*	asiasanojen synonyymit käytössä, kaikki kielet, gradu, väitöskirja, alkuperäistutkimus, katsausartikkeli, hoitosuositus 2011–2021	3	2	2
Medic	Korona AND vanhus	asiasanojen synonyymit käytössä, kaikki kielet, gradu, väitöskirja, alkuperäistutkimus, katsausartikkeli, hoitosuositus 2011–2021	1	1	1
Pubmed	family and participation and long term care	Free full text 2019–2021	871	0	4
Finn a	ryhmäko*palveluasu* AND omais*	Ylempi AMK-opinnäytetyö, pro-gradu, väitöskirja 2011–2021	1	1	0

Cina hl (Ebs co)	family participa- tion AND long term care	2011–2021 Scholarly (Peer Reviewed) Jour- nals	19	1	1
Finn a	omais- viestintä	2011–2021 Pro Gradu, Ylempi AMK- opinnäytetyö, väitöskirja	224	5	2

Liite 2. Tutkimustaulukko

Tutkimuk- sen teki- jät, vuosi, nimi	Tutkimuksen tarkoitus	Aineisto ja me- netelmät	Tutkimuk- sen tulokset	Laadun arvi- ointi
Pohjala Paula, 2013. Vanhuksen näkemys läheisen hoitoon osallistumi- sesta ym- päri vuoro- kautises- sa hoi- dossa. Pro Gradu.	Tutkimuksen tar- koitus on selvit- tää ympärivuoro- kautisessa hoi- dossa olevan vanhuksen lähei- sen osallistu- mista hoitoon, ja mitkä ovat edis- täviä ja mitkä es- täviä tekijöitä.	Kirjallisuuskatsa- us, teemahaas- tattelut. Haastateltu 16 palveluasumisen vanhusta, yksilö- haastatteluna.	Tutkimuksel- la saatiin hy- vin selville mitä edistäviä ja estäviä te- kijöitä löytyy omaisen ja asukkaan vä- liseen suh- teeseen sekä hoitajiin. Saa- tiin myös sel- ville kuinka tyytyväisiä vanhukset ovat elä- mänsä ym- päri vuoro- kautisessa hoidossa.	-yksi tutkija +tulok- set ku- vattu selke- ästi+tu- lokset johdon- mukai- set
Koivula Riitta, 2013. Muistisai- raan ihmi- sen omai- sena ter- veyskes- kuksen pit-	Tutkimuksen tar- koitus on selvit- tää muistisaira- an omaisen toimin- taa osastolla, mi- ten olla mukana ja miten sitä voisi tukea.	Laadullinen tutki- mus, aineisto ke- rätty vuosina 2009–2010. 27 omaista haas- tateltu, henkilö- kunnalla ryhmä- haastattelu. Haastateltu lo- pulta 12 omaista,	Tutkimuksen tulosten pe- rusteella saa- tiin hyvä käsi- tys siitä, mi- ten omaisen rakentaa omaa toimi- juutta osas- tolla, mitä te- kee potilaan	- yksi tutkija + tutki- muksen tulokset aukaistu selke- ästi+ha- astat- telu tu- lokset ja

käaikais- osastolla. Tutkimus.		joista 7 valittu tarkem- kempaan tarkas- teluun. Kaksi ryh- mähaastattelua henkilökunnalle sekä ryhmäko- dissa toiminnan arviointia.	hyväksi ja milloin on hyvä aika vie- railla. Omai- sen osallistu- minen on yk- silöllistä ja vuorovaiku- tus korostuu eri ammatti- ryhmien kanssa.	teoria kulkivat käsi kä- dessä + tutki- muk- sesta painettu kirja versio/ ilmainen internet versio
Siutla Mia, 2020. Omaisvies- tinnän ke- hittäminen vanhusten asumispal- velussa. Ylempi AMK opin- näytetyö.	Tutkimuksen tar- koitus pilotoida Onerva viestintä palvelu käyttöön asumispalveluyk- sikköön ja selvit- tää omaisten sekä hoitajien tyytyväisyyttä viestintään. Omaisyyhteistyön sekä omaistyyty- väisyyden paran- taminen ja kehit- täminen.	Kehittämiprojek- ti, toteutettu Tu- run kaupungin vanhuspalveluis- sa.	Omaiset koki- vat Onerva viestintä pal- velun hy- väksi, helppo- käyttöiseksi. Omaiset koki- vat palvelun parantavan omaisviestint- tää hoitajien ja omaisten välillä. Vies- tejä lähetettiin 2–3, se koet- tiin riittäväksi määräksi.	-yksi tutkija +tulok- set esi- tetty selke- ästi ja johdon- mukai- sesti
Rachel Barken, Ruth Lowndes.	Tunnistaa Kana- dan ja Eu- rooppalaisten	Etnografinen tut- kimus, joka toteu- tettiin haastatte- luina ja paikan	Tärkeää on:Vuorovai- kutuksen omais-	+ver- taisarvi- oitu

Supporting Family Involvement in Long-Term Residential Care: Promising Practices for Relational Care. Tutkimusartikkeli.	hoivakotien käytäntöjä, jotka tukevat omaisten, asukkaan ja henkilökunnan välistä osallisuutta, hyvinvointia ja osallistumista sekä miten hoivakodin olosuhteet voivat mahdollistaa näitä käytäntöjä	päällä tarkkailemalla osallistujia ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä Kanadassa, Saksassa, Ruotsissa, Norjassa ja Iso-Britanniassa.	ten ja henkilökunnan välillä, hoivaympäristö, joka mahdollistaa omaisen osallisuuden, riittävät ja pysyvät henkilöstöresurssit	+ useampi kuin yksi tutkija -Ei kohdistu Suomalaiseen hoivakotiin
Savolainen Esteri, 2014. Omahaotajan ja omaisen välinen vuorovaiikutussuhde. ProGradu, Jyväskylän yliopisto.	Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää omaisen ja omahoitajan vuorovaikutusta ympärivuorokautista hoitoa tarvitsevien iäkkäiden hoitokodissa.	Laadullinen tutkimus, yksilöteemahaastattelut kuudelle omaiselle ja kuudelle hoitajalle.	Tutkimuksen tuloksien pohjalta saatiin selville vuorovaikutuksen ominaispiirteitä (kasvokkain, spontaanisti, välineellisesti). Tuloksista selvisi myös, että omahoitaja on asiantuntija asukkaan asioista kertomaan omaiselle. Omaiset kokevat, että spontaanit	-yksi tutkija -pieni otanta haastattelussa +haastattelu +tulokset esitetty selkeästi ja johdonmukaisesti

			kohtaamiset häiritsevät hoitajien työtä.	
Koster, Lusan & Nies Henk 2021It takes three to tango: An ethnography of triadic involvement of residents, families and nurses in long-term dementia care.	Selvittää kuinka asukkaan, perheenjäsenten ja hoitajien välisillä persoonallisilla ominaisuuksilla saadaan aikaan hedelmällistä yhteistyötä	Etnografinen tutkimus, joka toteutettu Hollantilaisessa hoivakodissa aineistoa kerätty v.2014-2016.	Saadut tulokset selventävät kolmikan-taista yhteistyötä. Asukkaalla, hoitajalla ja omaisella on omat roolinsa monimutkaisessa vuorovaikutusverkostossa. Yhteistyötä voidaan kehittää tunnistamalla näitä toimintatapoja ja ymmärtämällä kolmenväliset suhteet.	+ kaksi tutkijaa +tutkimukseen käytetty aika +vertaisarvioitu -englantinkielinen -Eroavaisuudet hoitokäytännöissä Suomen ja Hollannin välillä

<p>Hyeyoung, Jang, 2020. Partnership between staff and family in long term care facility. Tutkimusartikkeli.</p>	<p>Tarkoitus tutkia omaisten ja hoitajien yhteistyötä pitkäiaikaishoitolaikoksessa kumppanuuden käsitteen viitekehksessä.</p>	<p>Hybridimallilla tehty tutkimus joka sisälsi 1. katusauksen 35: ä tutkimuksesta 2.kenttätyövaiheen, johon sisältyi 35 hlön ryhmähaastattelu3. Analyysivaihe, jossa edellisten vaiheiden tuloksia analysoitiin selventääkseen kumppanuuden käsitettä. Korea.</p>	<p>Tuloksissa saatiin selville yhteistyön olevan kaksikulotteista ja saatiin selville 7 ominaisuutta yhteistyön onnistumiselle, jotka ovat tiedon jakaminen, jaettu päätöksenteko, ammatillinen osaaminen, neuvottelu, jaettu vastuu, osallistuminen hoitoon sekä parisuhde.</p>	<p>+ tutkimuksen laajuus +vertaisarvioitu +tutkimusasetelma hyvän tieteellisen käytännön mukainen -englannin kielen, voi aiheuttaa tulokintavirheitä</p>
--	---	---	--	--

<p>Monin Joan, Ali Talha, Syed Su- mayyah, Piechota Amanda, Lepore Mi- chael, Mourgues Catalina, GAugher Joseph, Marottoli Richard, David Dan- iel, 2020. Family communi- cation in long term care during pandemic. Tutki- musar-tik- keli.</p>	<p>Tarkoitus selvit- tää COVID-19- pandemian ai- kaan myönteiset sekä negatiiviset viestintämenetel- mät.</p>	<p>Verkkokysely, 161 osallistujaa. USA.</p>	<p>Tulokset ker- tovat, että säännöllinen yhteys omais- ten ja asuk- kaiden välillä käyttäen tut- tuja viestintä- tapoja on tär- keää, kun fyysinen vie- railu ei ole mahdollista.</p>	<p>+Useita tutkijoita +ajan- kohtai- nen +ver- taisarvi- oitu -verkko- kysely</p>
---	---	---	--	---

<p>Cranley Lisa, Slaughter Susan, Caspar Sienna, Heisey Melissa, Meilackey Tieghan, McGilton Katherine, 2020. Strategies to facilitate shared decisionmaking in long term care. Tutkimusartikkeli.</p>	<p>Tarkoitus selvittää hoitajien, omaisten ja asukkaiden jaettua päätöksentekoa pitkäaikais- hoidossa.</p>	<p>Tutkimus toteutettiin Kanadassa, kvalitatiivisen kuvailevan tutkimuksen keinoin. Yksittäiset haastattelut yhdeksälle osallistujalle: hoitajille, asukkaille ja omaisille.</p>	<p>Tulokset esitellään neljä toimintatapaa, joilla on oleellinen merkitys jaettun päätöksenteon toteuttamiselle pitkäaikais- hoidossa.</p>	<p>+Useita tutkijoita +tuoretta tietoa -Erlainen hoitokulttuuri kuin Suomessa</p>
<p>Paananen Jenny, Rannikko Johanna, Harju Maija, Pihonen Jari, 2021. Pandemia-aika hoivakotiasukkaiden läheisten</p>	<p>Tutkimuksen tarkoitus avata läheisten näkökulmasta COVID-19 vaikutuksia hoivakodin asukkaisiin.</p>	<p>Laadullinen tutkimus, toteutettu teemahaastatteluna 41 läheiselle ympäri Suomea.</p>	<p>Tutkimuksen tulosten perusteella saatiin selville, että COVID-19 aika on raskasta omaisille, se tuo syllisyyttä ja huolta asuk-</p>	<p>+ monta tutkijaa + vertaisarvioitu + tuore ja ajankohtainen +suomenkielinen</p>

näkökul- masta: huolta, tur- hautu- mista ja uusia avauksia. Katsausar- tikkeli.			kaista. Tutki- muksessa tuli myös ilmi, että omaiset kokivat oma- aloitteisen viestinnän tärkeäksi hoi- vakodin ja omaisten vä- lillä, hoitajien laittamat kuu- lumiset ja ku- vaviestit.	
--	--	--	--	--

Liite 3. Teemoittelu

Omainen, läheinen, hoitaja, omahoitaja, yhteistyö, hoitoneuvottelu, hoitosuunnitelma	Omaisyyhteistyö
Viestintä, vuorovaikutus, tyytyväisyys, luottamus, yhteistyö	Omaisviestintä
Ei voi vierailla, korona (ei esiinny kaikissa)	Poikkeusolot